

УДК 32:159.98

DOI: [https://doi.org/10.33120/ssj.vi45\(48\).147](https://doi.org/10.33120/ssj.vi45(48).147)

Юрченко Віктор Іванович

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки,
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-4378-9841
viktor1960yurchenko@gmail.com

Гриценко Людмила Іванівна

науковий співробітник,
лабораторія психології спілкування,
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-0055-2185
lugm.gri@gmail.com

**ВПЛИВ КОНКУРСУ-КВЕСТУ НА СТАВЛЕННЯ УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО РЕФОРМИ
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»**

Представлено результати дослідження ефективності соціально-психологічної технології, спрямованої на забезпечення підтримки реформи загальної середньої освіти, у вигляді конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії». Презентовано мету, головні завдання, зміст та організацію Всеукраїнського конкурсу-квесту. Виділено основні ефекти застосування запропонованої соціально-психологічної технології, які можна екстраполювати на вирішення широкого кола завдань, пов'язаних з питаннями прийняття змін через налагодження конструктивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. На основі діяльності та звітів команд-учасниць конкурсу-квесту представлено їхні погляди на різні аспекти концепції «Нова українська школа», зокрема на реформування загальної середньої освіти та запровадження 12-річного терміну навчання, профільної старшої школи, на «вмотивованого вчителя» та «педагогіку партнерства» тощо. Наведено приклади рефлексії участі членів команд у конкурсні-квесті та оцінки його ефективності. Презентовано результати дослідження впливу розробленої соціально-психологічної технології «конкурс-квест: Реформа – шлях до школи моєї мрії» на ставлення суб'єктів освітнього процесу (вчителів, учнів та їхніх батьків) до освітніх інновацій, формування позитивної громадської думки щодо реформи загальної середньої освіти. Виявлено суттєве збільшення кількості респондентів з «позитивно-активним» і зменшення кількості осіб з «негативно-пасивним» та «нейтральним» ставленням до реформи «Нова українська школа». Позитивну динаміку спостережено серед респондентів – учасників проведеного конкурсу-квесту.

Ключові слова: реформа освіти; Нова українська школа; ставлення до освітніх інновацій; педагогіка партнерства; громадська думка; конкурс-квест; соціально-психологічна технологія.

Viktor I. Yurchenko

Ph.D. in Psychology, Associate Professor,
Associate Professor of Psychology and Pedagogy
V.I. Vernadsky Taurida National University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-4378-9841
viktor1960yurchenko@gmail.com

Liudmyla I. Grytsenok

Researcher of laboratory of the psychology of communication,
Institute for Social and Political Psychology NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-0055-2185
lugm.gri@gmail.com

**THE COMPETITION-QUEST IMPACT ON THE ATTITUDES
OF EDUCATION PROCESS PARTICIPANTS
TOWARDS THE «NEW UKRAINIAN SCHOOL» REFORM**

It is presented the results of the study on the effectiveness of socio-psychological technology to support the reform of secondary education in the form of a competition-quest named «Reform as the path to the school of my dream». There are presented the purpose, main tasks, content, and organization issues of the All-Ukrainian Competition-Quest. There are outlined the main effects of the proposed socio-psychological technology appliance, which can be extrapolated to solve a wide range of problems related to the change adoption through the establishment of constructive interaction between the educational process subjects. Based on the activities and reports of the teams participating in the quest, there are presented their views on various aspects of the «New Ukrainian School» conception, particularly reforming the general secondary education, implementation of a 12-year education and a profile high school, views on a «motivated teacher» and «partnership pedagogy». There are given the feedback examples of team members' participation in the quest competition and the evaluation of its effectiveness. There are also presented the study results concerning the impact of the developed socio-psychological technology competition-quest «Reform as the path to the school of my dream» on the attitude of the educational process subjects (teachers, students, and their parents) towards the educational innovations, the formation of positive public opinion on the reform of secondary education. It is revealed a significant increase in the number of respondents with a «positive-active» and a decrease in the number of participants with a «negative-passive» and «neutral» attitude towards the «New Ukrainian School» reform. It is observed positive dynamics among the respondents – the competition-quest participants.

Keywords: education reform; New Ukrainian School; attitudes towards educational innovations; partnership pedagogy; public opinion; competition-quest; socio-psychological technology.

Постановка проблеми. В Україні розпочалася реалізація концепції «Нова українська школа», ухвалено Закон України «Про повну загальну середню освіту». Це передбачає структурні перетворення та нові принципи організації системи освіти, осучаснення змісту загальної середньої освіти та підвищення мотивації діяльності вчителя, орієнтацію на індивідуальні особливості кожного учня та виховання цінностей, автономію закладів освіти та сучасне освітнє середовище тощо. Водночас усе це примножується ідеєю впровадження педагогіки, яка ґрунтується на партнерстві між учителем, учнями і їхніми батьками, спілкуванні, взаємодії та співпраці між ними. Учитель має бути другом кожного учня, а родина – залученою до побудови освітньої траєкторії своєї дитини (Нова українська школа..., 2016).

Реалізація принципів педагогіки партнерства (повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у стосунках, діалог – взаємодія – взаємоповага, розподілене

лідерство, добровільність прийняття зобов'язань, рівність сторін і обов'язковість виконання домовленостей) залежить від усіх суб'єктів освітнього процесу, їхнього позитивного ставлення до освітніх інновацій та активного залучення до вирішення конкретних завдань реформування освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виокремлення нерозв'язаних частин загальної проблеми. Проблема формування позитивної громадської думки щодо освітньої реформи в Україні останнім часом привертає увагу науковців різних галузей знань: соціологів, психологів, педагогів, політологів та ін. Так, наприклад, науковцями Інституту соціальної та політичної психології НАПН України протягом 2015 – 2018 рр. проводилося моніторингове дослідження особливостей відображення в громадській думці трансформаційних процесів в Україні, у тому числі і щодо освітньої реформи. Згідно з отриманими даними, рівень довіри до системи освіти в Україні коливався від 48,0% (2015 р.) до 47,2% (2018 р.) і не залежав від віку та регіону проживання респондентів, що засвідчує відносну сталість цього показника (Слюсаревський, Гуменюк, Дворник, & Черниш, 2018). Виявлено, що понад 70% респондентів загальнонаціональної вибірки вважають актуальною необхідність реформування української системи освіти, причому насамперед – загальної середньої. Водночас лише третина опитаних респондентів позитивно оцінювала хід освітніх реформ в Україні. Також встановлено, що однією з причин такого ставлення є недостатня поінформованість громадськості про реформи, які плануються і здійснюються сьогодні в освіті (51,7–59,6% респондентів на запитання щодо своєї поінформованості відповіли «скоріше ні» і «зовсім ні»). Опосередковано це підтверджується і тим, що впродовж усіх років моніторингу (2015–2018) краще поінформовані про освітні інновації працівники освіти (вчителі і викладачі, керівники закладів освіти і відділів управління освіти, вихователі і методисти) виказували більш позитивне ставлення до окремих аспектів реформи освіти (12-бальної системи оцінювання, профілізації школи, 12-річного терміну навчання).

Інший напрям досліджень – пошук шляхів і розробка соціально-психологічних підходів до формування позитивної громадської думки щодо реформи освіти. Український психолог Г. Бевз запропонував метод «Дослідження шляхом участі», який застосовується для вивчення уявлень освітян про бажаний напрям розвитку закладу освіти як очікуваного бачення та основи прогнозування її перспективного розвитку. Використовувалися напівструктуроване інтерв'ю, спрямоване на вивчення життєвих історій і бачення освіти у власному житті, та фокус-групи, в яких учасники (працівники системи освіти) залучалися до відкритої дискусії про надії та мрії щодо закладу загальної середньої освіти в контексті реформ. Учасники оцінювали ефекти реалізованої методики шляхом рефлексії та зворотного зв'язку під час групового обговорення. «Дослідження шляхом участі» було оцінено учасниками (слухачами курсів підвищення кваліфікації ЦППО ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 87 осіб) як перспективне, яке посилює ресурси для перспективних змін; воно не сприймається як непродуктивні часові затрати, а оцінюється як таке, що слугує передусім забезпеченню дослідника експериментальним матеріалом і є екологічним методом позитивної взаємодії учасників, що посилює їхню активність у напрямку розбудови поля власної життєдіяльності та наповненості життя (Бевз, 2019).

Останнім часом в освітньому процесі почала широко застосовуватися технологія (метод) квесту. У 1970-ті роки термін «квест» (від англ. Quest – «пошук», «пошуки пригод») розробники комп'ютерних програм почали використовувати для позначення ігор, під час яких треба було рухатися в ігровому середовищі до певної мети, долаючи різні перешкоди (вирішувати завдання, шукати і використовувати якісь предмети, взаємодіяти з іншими персонажами тощо). Згодом, у 1995 р., термін «квест» уперше було використано як освітню технологію, призначену для розвитку в учнів і вчителів уміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію (Сокол, 2014).

Сьогодні в Україні квести активно розробляються і використовуються в освітньому процесі з навчальними і дослідницькими цілями (Ільченко, 2012; Коваль, & Форсюк, 2018; Мішагіна, 2013; Сокол, 2014 та ін.).

Мета статті – показати можливості розробленого і проведеного конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії» як соціально-психологічної технології формування позитивної громадської думки щодо реформи загальної середньої освіти, зокрема реалізації концепції «Нова українська школа».

Виклад основного матеріалу дослідження. Лабораторія психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України є одним з організаторів Всеукраїнського експерименту «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій у навчальних закладах різного рівня» (Бевз, 2019; Гриценко, 2019; Гриценко, Капустюк, & Юрченко, 2019). На цьому етапі експерименту розроблено соціально-психологічні технології формування позитивної громадської думки щодо концепції «Нова українська школа». Так, лабораторія психології спілкування організувала і провела Всеукраїнський конкурс-квест «Реформа – шлях до школи моєї мрії», головною метою якого було привернути увагу громадськості до освітніх інновацій шляхом запровадження соціально-психологічної технології забезпечення ефективної підтримки вчителями, учнями та їхніми батьками реформи у сфері загальної середньої освіти (Положення..., 2019; Гриценко, Капустюк, & Юрченко, 2019).

Як основні завдання конкурсу-квесту визначено: 1) формування свідомої позиції педагогічної спільноти, учнів, батьків і громадськості щодо значення та необхідності реформування загальної середньої освіти; 2) привернення уваги всіх суб'єктів освітнього процесу до різних аспектів концепції «Нова українська школа» та усвідомлення їх значущості для підвищення якості шкільної освіти; 3) забезпечення ефективної підтримки громадськістю реформи у сфері загальної середньої освіти; 4) упровадження в діяльність школи педагогіки партнерства, підвищення активності всіх суб'єктів освітнього процесу; 5) виявлення та підтримка талановитої учнівської молоді, активізація її творчого потенціалу.

Завдання конкурсу-квесту спрямовані на те, щоб основні концептуальні засади «Нової української школи» протягом тривалого часу ставали предметом обговорення в закладі освіти членами команди – учасниками конкурсу-квесту, які в процесі виконання завдань залучали б до обговорення реформи інших членів шкільного колективу, батьківської спільноти та представників територіальної громади.

Конкурс-квест відбувався у два етапи: 1-й етап передбачав відбіркові тури (вересень 2019 р. – лютий 2020 р.); 2-й етап – фінал та оголошення переможців (лютий – березень 2020 р.). Важливо, що створення команд-учасників у закладах середньої освіти здійснювалося на засадах педагогічного партнерства, яке надалі мало поглиблюватися і розширюватися. Для цього умови конкурсу-квесту передбачали, що учасниками стають зареєстровані команди закладів загальної середньої освіти чисельністю 10 осіб, серед яких обов'язково мають бути: шестеро учнів 5-11 класів, двоє вчителів та двоє батьків учнів. Щоб стати учасником конкурсу, кожна команда мала заповнити реєстраційну електронну форму за наданим посиланням та надіслати її до оргкомітету.

Однією з провідних ідей конкурсу була активізація партнерських стосунків усіх суб'єктів освітнього процесу, налагодження творчої співпраці вчителів, учнів та їхніх батьків під час обговорення та вирішення конкретних проблем реформування загальної середньої освіти (Кравчук, 2019). Тому умови конкурсу передбачали, що предметом оцінювання будуть результати *командної творчої діяльності*: звіти колективного виконання завдань кожного модуля; фото чи скановані зображення напрацювань команди (схеми, рисунки тощо), а також фото-відео процесу командного виконання завдань.

На кожному етапі конкурсу команди-учасниці опрацьовували один з аспектів концепції «Нова українська школа»: освітня реформа та її необхідність; педагогічне партнерство, вчитель НУШ; проблемні питання «Шлях перших чотирьох років: від гри до почуття відповідальності й самостійності», «5-9 класи – це час для самовизначення учня», «Освітні технології – це набір сучасного педагогічного навчально-методичного інструментарію, що використовується в освітньому процесі», «Середня школа буде враховувати можливості кожного учня», «Останні три класи нашої школи – це перший крок

до професії в майбутньому»). До розгляду журі приймалися лише оригінальні колективні (командні) роботи, що відповідали умовам конкурсу.

З усіма умовами конкурсу, що тривав понад 5 місяців, справилися 10 команд, які представляли різні регіони України. Загальна кількість учасників становила 100 осіб, з них 60 – учні 5-11 класів, 20 – вчителі та 20 осіб – батьки учнів.

Розгляньмо деякі якісні результати проведеної нами роботи в рамках Всеукраїнського конкурсу-квесту.

Організаційно-мотиваційний етап конкурсу. Надзвичайно важливим у конкурсній квесті є виконання завдань 1-го модуля, який передбачає формування команди, її називання, оформлення логотипу, а також визначення девізу. На цьому етапі відбувається налагодження стосунків між членами команди, розподіл обов'язків, прийняття запропонованих або запровадження власних правил командної роботи. Уже в назві команди (наприклад, «Лідери», «Реформатори», «Нове покоління») та девізі («*Вчитися, навчати, змагатися, перемагати!*»), «*Ми молоді, енергійні, завзяті, зможемо труднощі всі подолати!*»), «*Без змін не існує майбутнього*») простежується чітка мотивація досягнення успіху, зорієнтованість на майбутнє, готовність до змін, сприйняття освітніх інновацій. А в такій назві як, наприклад, «Партнери» та девізі команди («*Ми віримо у зміни на краще. Все зможемо! Не здамося ми нізащо! Батьки, вчителі, учні нашої школи, об'єднаємося в команду для просування реформи!*»), «*Якщо хочеш бути клас, то запрошуємо до нас!*») відображається готовність до відкритості у стосунках, налагодження партнерської взаємодії між усіма суб'єктами освітнього процесу.

Уявлення та ставлення до різних аспектів концепції «Нова українська школа». Наступні завдання конкурсу-квесту стосувалися аналізу різних аспектів реформи повної загальної середньої освіти. Насамперед важливо було з'ясувати, як команди розуміють суть поняття «реформа», особливості реформ у сучасному суспільстві та необхідність освітньої реформи. Цікаво, що учасники не лише використовували формалізовані визначення поняття «реформа» (наприклад, «*Реформа – це комплекс перетворювальних заходів у будь-якій сфері суспільного життя, що приводять до зміни умов діяльності всіх членів суспільства*»), «*Реформа (лат. reform – «перетворюю», «змінюю») – це заходи, які створюються на заміну старих нові суспільні відносини в будь-якій сфері суспільного життя*»), а й самі намагалися наповнити його конкретним змістом («*Реформа – це шлях до успіху, нові можливості, новий формат, нові перспективи, звершення, результати і вершини*»), «*Реформа – це цікаві зміни на краще!*»), «*Реформа в освіті – це створення інноваційного та дружнього середовища для здобувачів освіти, які набуватимуть ключових компетентностей, необхідних кожній людині для успішної життєдіяльності*»).

Команди обговорювали аргументи «проти» освітньої реформи та, підтримуючи освітні інновації, знаходили їм контраргументи. Спектр їхніх думок і поглядів виявився дуже широким. Учасники висловлювали як загальні застереження щодо реформ у сучасному суспільстві («*Лякає невідомість реформ*»), «*Не завжди реформи мають позитивний результат*»), «*Нове не завжди краще старого*»), «*Вихід із зони комфорту*» тощо), так і вказували на конкретні невирішені проблеми, які негативно можуть впливати на процес реформування освіти («*Нестача фінансів для реалізації реформи*»), «*Учитель не вмотивований до змін*»), «*Незадовільна навчально-матеріальна база*»), «*Результати віддалені в часі, а тому непередбачувані*» тощо).

Проте слід зазначити, що учасники конкурсу-квесту значно більше аргументів зібрали на користь проведення реформи в галузі освіти. Вони вказували не лише на об'єктивну необхідність суспільних змін, у тому числі в освітній сфері («*Треба пізнавати нове та розвиватися*»), «*Світ не стоїть на місці, треба крокувати в ногу з часом*»), «*Прогрес не зупинити*»), «*Навіть малопомітні зміни можуть привести до покращення в майбутньому*»), «*Завдяки виходу із зони комфорту утворюються нові нейронні зв'язки в мозку*» тощо), а й наводять конкретні переваги запропонованих освітніх інновацій («*Акцент не на теорії, а на практиці*»), «*Прозорість фінансування шкіл*»), «*Підвищення кваліфікації вчителів покращує*

якість знань учнів», «Старша школа – профільне навчання», «Участь в освітніх проєктах, за які можна отримати гранти», «Розвиток і підтримка державної мови», «Покращена навчально-матеріальної бази закладів освіти» тощо).

Учасники конкурсу-квесту називали такі передумови успішної реалізації концепції «Нова українська школа»: «зміни завжди потребують часу», «аналіз результативності освітніх нововведень», «збільшення заробітної плати вчителів» тощо, особливо виділяючи «відповідальність усіх партнерів-учасників освітнього процесу» та «зацікавленість територіальних громад у покращенні навчально-матеріальної бази закладу освіти». При цьому, на їхній погляд, важлива також «децентралізація управління системою освіти», «автономія закладів освіти» і «академічна свобода вчителя» тощо. Значуще оцінюється ними ще й «можливість командної роботи», «мотивація для саморозвитку і можливість утілювати мрії та креативні ідеї», «навчання за індивідуальною освітньою траєкторією» та наявність різних форм здобуття загальної середньої освіти.

Учні, вчителі та батьки – члени команд конкурсу-квесту – загалом підтримують реформу в загальній середній освіті. Для прикладу наведемо висловлювання команди «Діамант» (Чернігівська обл.): «Звичайно, у кожного з нас є свій погляд на результати реформи. Вчителі мріють про те, що вчительська праця посяде одне з почесних місць у суспільстві. Батьки хотіли б, щоб їхніх дітей любили у школі. Учні ж хочуть обирати ті предмети, які їм цікаві, проводити більше дослідів, спілкуватися з учителями, як із друзями... Серед думок про результати реформи виявилися і такі, які є спільними для нас усіх. Це зручні парти і нові меблі, комп'ютери в кожному класі та сучасний спортзал, цікаві і творчі заходи й уроки, що надихають, менше перевантажень і стресів, а більше навчання для життя... Ми впевнені, що в основі реформи має бути українська школа, побудована на принципах української педагогіки, з національними особливостями та пріоритетами. Саме така школа зможе мати конкурентоспроможне майбутнє... Школа має бути осередком творчості для учителя, радості для учня та впевненості для батьків. Щоби кожна людина з теплотою та гордістю могла сказати: «Це моя школа!».

Одне з найбільш дискусійних питань освітньої реформи – це перехід на 12-річний термін навчання. Які аргументи «за» 12-річну школу наводять учасники конкурсу-квесту?: «У старшій школі залишатимуться лише цілеспрямовані учні, націлені на здобуття освіти», «Завдяки 12-річці навчальне навантаження легше сприйматиметься учнями», «У старшій школі буде лише профільне навчання», «Частина 18-річних випускників школи зможуть працювати за профілем старшої школи», «Особистість буде більш зрілою на порозі самостійного життя» тощо. Важливим є також бачення перспективи європейської інтеграції України: «Український атестат про загальну середню освіту визнаватимуть у ЄС», «Формування в учнів ключових життєвих компетентностей, визначених радою Європи» тощо.

Розуміння педагогічного партнерства. Одним із головних завдань конкурсу-квесту стало впровадження ідеї педагогічного партнерства в закладах загальної середньої освіти, у тому числі під час виконання завдань самого конкурсу. У цьому зв'язку науковий інтерес має усвідомлення суб'єктами освітнього процесу самого феномену «педагогічне партнерство» і як воно впроваджується в їхньому закладі освіти. Ми спробували скласти рейтинг означень «Партнерство в нашій школі», які надали учасники експерименту. На їхню думку, партнерство – це насамперед: 1) співпраця для досягнення певної мети, вирішення конкретних завдань; 2) взаємодопомога; 3) взаємодія; 4) рівноправність; 5) довірливі стосунки; 6) відкритість, діалог та ефективна комунікація; 7) повага; 8) об'єднання і координація зусиль та ресурсів; 9) взаємна вимогливість і спільна відповідальність за результати діяльності; 10) взаєморозуміння та взаємопідтримка тощо. Партнерство – це «особливий тип комунікативних відносин, який передбачає застосування різноманітних форм і методів погодження інтересів об'єктів партнерства, прагнення до спільних домовленостей, досягнення консенсусу, опрацювання і спільну реалізацію заходів у різноманітних напрямках розвитку» (команда «Діамант», Чернігівська обл.).

У цьому зв'язку дуже важливо, що в усіх закладах освіти, які презентували команди конкурсу-квесту, є конкретні приклади реалізації проєктів партнерства: «Трикутник партнерства: вчителі-батьки-учні», «Школа: меморандум співпраці», «Партнерство заради майбутнього», «Вчимося жити разом», «Будуємо шкільний дім – комфортне середовище для прояву талантів, здібностей дітей та дорослих», спортивні змагання «Мама, тато, я – спортивна сім'я», «Екологічна стежка гімназії», круглий стіл «Учні-батьки-вчителі», «Дозвілля» (майстер-класи, воркшопи, кіноклуби, артмайданчики, квести), «Освіторія» (тренінги, майстер-класи, інфосесії, кейси), «Маркетинг» (толоки, фести, фуд-корти, ярмарки), семінар-практикум «Досягнення партнерства в освіті шляхом участі», тренінг «Сім'я і школа – два крила успіху», круглий стіл «Формування ефективної взаємодії учнів, батьків і вчителів», батьківські збори «Батьки та вчителі – партнери у підготовці дітей до НУШ» та ін.

Переоцінка соціальної ролі та вимоги до вчителя Нової української школи. Провідне місце в концепції «Нова українська школа» належить учителю. Яким же його бачать учасники конкурсу-квесту? По-перше, йдеться про зміну його рольової позиції: «психолог», «дослідник», «коуч», «ментор», «модератор» і «організатора», «тьютор», «фасилітатор» та ін. По-друге, вчитель Нової української школи – компетентний професіонал, у якого сформовані загальні і фахові компетентності: комунікабельність і культура професійного спілкування, уміння працювати в команді, володіння знаннями (з предмета, методики, психології і фізіології), уміння вчитися, інноваційність, здатність критично мислити, оцінювати ризики та приймати рішення, творчість і креативність, «мультизадачність», умотивованість та активність тощо. Він повинен бути сучасною успішною людиною, яка наділена такими якостями, як «любов до дітей», «чесність», «відповідальність», «добросовісність», «життєрадісність і енергійність», «незалежність» тощо. Це має бути вчитель, який *«працює в атмосфері доброзичливості, співпраці та взаєморозуміння з учнями та їхніми батьками. Творча особистість, яка постійно професійно самовдосконалюється, створює умови для всебічного розвитку учнів»* (команда «Партнери», Луганська обл.).

Рефлексія учасників конкурсу-квесту «Чого навчилися і що візьмемо із собою?». Усі учасники конкурсу-квесту позитивно відгукнулися про його проведення і поділилися своїми враженнями у фінішній презентації «Валіза». Для прикладу наведемо декілька висловлювань: *«Розібралися, що таке НУШ. Дізналися багато цікавого і нового. Більше здружилися з учителями і батьками. Навчилися працювати в команді»; «Мені дуже сподобалося працювати в команді. Я навчилася більше дослухатися до інших. Зараз відчуваю себе задоволеною, бо була корисною та допомагала команді. З цього конкурсу я візьму із собою знання та інформацію про освітню реформу, яка буде змінювати процес навчання в школі»; «У процесі командної роботи я навчився бути більш уважним до людей, уміло доносити до інших власну думку, бути важливим і корисним у команді. Я впевнений, що реформування в освіті має якісно змінити ставлення учнів до навчання, допомогти старшокласнику зорієнтуватися у виборі професії та ринку праці. Важливо також, щоб отримані знання були корисними для життя»; «У процесі командної роботи я навчилася працювати на перспективу, орієнтуючись на майбутнє; спілкуватися з людьми, прислухаючись до їхньої думки. Я впевнена в тому, що для здійснення якісних змін в освіті необхідна співпраця вчителів, батьків та освітніх органів, розуміння сучасного світу та віра в дітей – майбутнє нашої України»; «Спасибі за гарну роботу в команді. Обов'язково візьму правила команди у свою скарбничку знань. Командна робота вчить співпраці та толерантності... Приємно усвідомити, що і я доклала свої зусилля до формування позитивної громадської думки щодо Нової української школи. Адже саме молодь є нашим майбутнім».*

Узагальнену оцінку конкурсу-квесту висвітлено, на наш погляд, у цьому виловлюванні: *«Участь у Всеукраїнському конкурсі-квесті «Реформа – шлях до школи моєї мрії» допомогла нам зрозуміти важливість змін у сучасній освіті. Наша команда внесла пропозицію*

адміністрації школи і Раді лідерів учнівського самоврядування провести в школі учнівську конференцію «Школа – наш дім, ми господарі в ній», на якій ми ознайомимо учнівську молодь з нашими здобутками і пропозиціями щодо змін у шкільному житті і вислухаємо побажання щодо вдосконалення комфортного середовища для прояву талантів, здібностей усіх учасників освітнього простору. Школа повинна допомагати учням постійно розвиватись і зростати, а також віднаходити знову і знову своє місце в мінливому світі» (команда «Belivenation», Луганська обл.)

Щоб кількісно оцінити, як вплинув конкурс-квест на ставлення учасників до реформи «Нова українська школа», ми провели анкетування членів команд до, у процесі і після проведення конкурсу. Окремі результати дослідження представлено в таблиці.

Таблиця

Ставлення учасників конкурсу-квесту (КК) до реформи «Нова українська школа» (у %)

Ставлення	Після КК (лютий - березень 2020)	До КК (вересень 2019)	Січень - лютий 2019	Динаміка (за рік)	Динаміка (за час квесту)	Фонові динаміка до квесту (січень- вересень 2019)
A+ (позитивне, активне)	58,46	30,86	24,33	34,12	27,60	6,53
П+ (позитивне, пасивне)	24,93	46,29	37,39	-12,46	-21,36	8,90
П- (негативне, пасивне)	4,15	5,04	10,98	-6,82	-0,89	-5,93
A- (негативне, активне)	2,08	2,37	2,37	-0,30	-0,30	0,00
H= (нейтральне)	8,01	12,76	18,10	-10,09	-4,75	-5,34
B (важко відповісти)	2,37	3,26	6,82	-4,45	-0,89	-3,56

Зауважимо, що ставлення на континуумі «позитивне-негативне» не показали значущої динаміки (тому ми їх тут не показуємо), а от додавання показника «активності/дієвості - пасивності» (Гриценко, 2019) дало змогу побачити якісні зміни в характері ставлення учасників експерименту до реформи освіти. Як видно з таблиці, за рік (з лютого 2019 р. по лютий 2020 р.) суттєво – на 34,12% – збільшилася частка учасників експерименту з позитивно-активним ставленням до освітніх інновацій. Причому всього на 6,53% припадає на період до початку квесту (з 24,33% у лютому 2019 р. до 30,86% на початок конкурсу – вересень 2019 р.) і на 27,6% – на час проведення конкурсу (з 30,86% на початку до 58,46% – після проведення конкурсу-квесту). Також зменшилася частка учасників з негативно-пасивним ставленням (з 10,98% на початку року до 4,15% – після конкурсу, але більшість із цих змін припадає на вплив інших «фонових» причин, у тому числі і застосування рефлексивних технологій на попередніх етапах експерименту).

Так само поступально зменшувалася і частка осіб з нейтральним ставленням до освітніх реформ (з 18,10% на початку до 8,01% – після конкурсу, причому на час до конкурсу і час його проведення припадають приблизно однакові темпи зниження: 4,75% і 5,34%, відповідно) (рис.).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Організація і проведення Всеукраїнського конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії», у якому взяли участь 10 команд (представники різних регіонів України), виявило зацікавленість учителів, учнів та їхніх батьків основними ідеями реформування загальної середньої освіти. Підвищення рівня позитивно-активного ставлення учасників конкурсу до різних складових концепції «Нова українська школа» свідчить про те, що розроблений нами конкурс-квест

можна розглядати як одну з можливих соціально-психологічних технологій формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій у закладах середньої освіти.

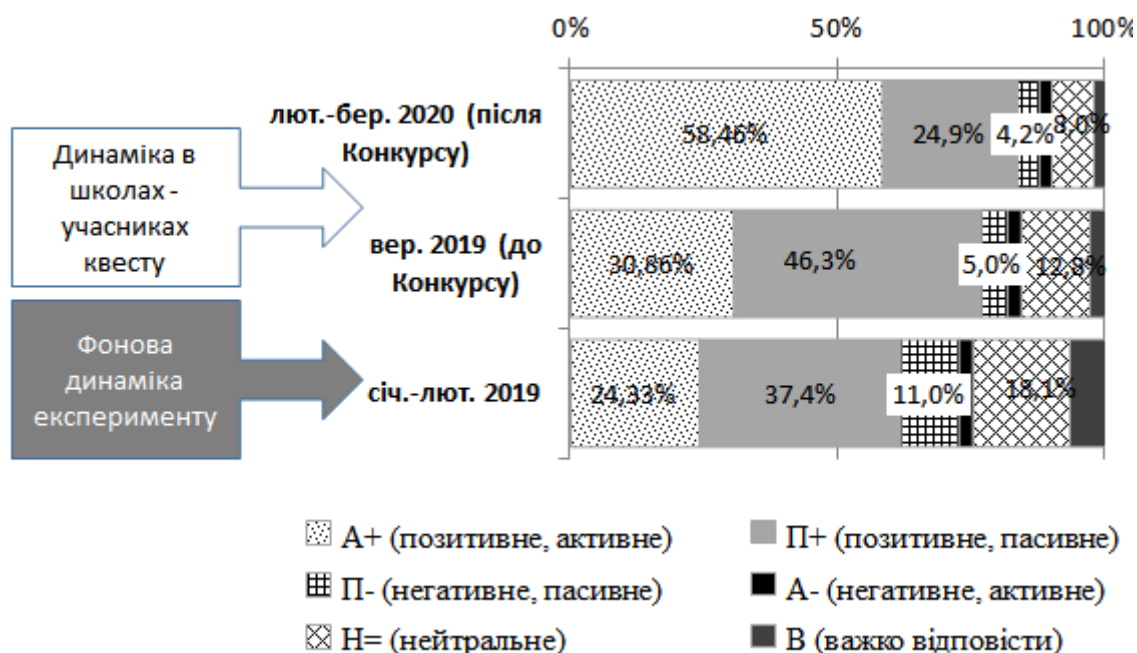

Рис. Динаміка ставлення учасників конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії» до реформи «Нова українська школа»

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі є вивчення соціально-психологічних чинників, які впливають на мотивацію участі та ефективність впливу конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії» на формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій, запровадження педагогічного партнерства в закладі загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

Бевз, Г. М. (2019). Соціально-психологічне забезпечення як напрямок психологічних досліджень: теоретичний аналіз. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Т. VI. Психологія обдарованості*, 16, 6–15. Київ–Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка.

Бевз, Г. М. (2019). Формування громадської думки щодо реформ методом «Дослідження шляхом участі». *Вісник післядипломної освіти. Соціальні та поведінкові науки*, 8(37), 10–22. doi:10.32405/2522-9931

Гриценко, Л. І. (2019). Психологічна готовність педагогічної спільноти та громадськості до впровадження освітніх інновацій. *Матеріали II всеукраїнської конференції з міжнародною участю (Київ, 21 березня 2019 р.)*, Міжнародна видавнича платформа «Fundamental And Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools», 266–272. Взято з <https://bit.ly/3dX892g>.

Гриценко, Л. І. (2019). Спротив та підтримка у ставленні до освітніх реформ. *Матеріали доповідей учасників II Всеукраїнського конгресу із соціальної психології «Соціальна психологія сьогодні: здобутки і перспективи»* (с. 74–77). Київ. doi: 10.33120/UCSPProceedings-2019.

Гриценко, Л. І., Капустюк, О. М., & Юрченко, В. І. (2019). Конкурс-квест як технологія підтримки освітніх змін. *Вісник психології і педагогіки*, 25. Взято з http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_25.

Льченко, О. В. (2012). *Використання web-квестів у навчально-виховному процесі*. Взято з http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/32834.

Коваль, Т. П. & Форсюк, Т. Р. (2018). *Організація та проведення квесту в навчальному закладі*. Рівне.

Кравчук, С. Л. (2019). До проблеми дослідження соціальної компетентності як умови партнерської взаємодії учасників процесу реформування. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*, 3 (42), 102–107. doi: 10.37203/kibit.2019.42.16

Кравчук, С. Л. (2019). Соціальний інтелект як умова партнерської взаємодії в осіб юнацького віку як учасників процесу реформування. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*, 1 (39), 61–66.

Мішагіна, О. Д. (2013). Використання квесту як засобу активізації навчальної діяльності учнів. Взято з https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/34730/print/

МОН України (2016). *Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи*. Взято з <https://bit.ly/3gwNRy6>.

ІСПП НАПН України (2019). *Положення про проведення Всеукраїнського конкурсу-квесту «Реформа – шлях до школи моєї мрії»*. Взято з <http://ispp.org.ua/2019/09/30/polozhennya-pro-provedennya-vseukra%0d1%97nskogo-konkursu-kvestu-reforma-shlyax-do-shkoli-moye%0d1%97-mri%0d1%97/>

Слюсаревський, М. М., Гуменюк, О. І., Дворник, М. С., & Черниш, Л. П. (2019). *Соціальна ситуація в Україні: особливості відображення трансформаційних процесів у громадській думці (2016–2018): Довідник*. Київ: Талком.

Сокол, І. (2014). Квест: метод чи технологія? *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2, 28–31.

References

Bevz, H. M. (2019). Sotsialno-psykholohichne zabezpechennia yak napriamok psykholohichnykh doslidzhen: teoretychnyi analiz [Social and psychological support as a direction of psychological research: a theoretical analysis]. *Aktualni problemy psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuks NAPN Ukrainy, T.VI. Psykholohiia obdarovanosti*, vol. 16, pp. 6–15. Kyiv–Zhytomyr, (in Ukrainian)

Bevz, H. M. (2019). Formuvannia hromadskoi dumky shchodo reform metodom «Doslidzhennia shliakhom uchasti» [Formation of Public Opinion on Reform by «Participatory Fction Research»]. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity. Sotsialni ta povedinkovi nauky*, 8(37), 10–22. doi:10.32405/2522-9931 (in Ukrainian)

Grytsenok, L. I. (2019). Psykholohichna hotovnist pedahohichnoi spilnoty ta hromadskosti do vprovadzhennia osvitnikh innovatsii [Psychological readiness of the pedagogical community and the public for the implementation of educational innovations]. *Proceedings of the 2nd Ace – Ukrainian Conference with International (Kyiv, on March 21 2019), International publishing platform «Fundamental And Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools»*, pp. 266–272. Retrieved from <https://bit.ly/3dx892g>. (in Ukrainian)

Grytsenok, L. I. (2019). Sprotyv ta pidtrymka u stavlenni do osvitnikh reform [Resistance and support for educational reform]. *Materials of reports of participants of the 2nd All – Ukrainian Congress of Social Psychology «Social psychology today: achievements and prospects»*. Kyiv, pp. 74–77. doi: 10.33120/UCSPProceedings-2019. (In Ukrainian)

Grytsenok, L. I., Kapustyuk, O. M., & Yurchenko, V. I. (2019). Konkurs-kvest yak tekhnolohiia pidtrymky osvitnikh zmin [Competition-quest contest as a Technology to support educational change]. *Visnyk psykholohii i pedahohiky* [Bulletin of psychology and pedagogy], 25. Retrieved from http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_25 (in Ukrainian)

Ilchenko, O. V. (2012). *Vykorystannia web-kvestiv u navchalno-vykhovnomu protsesi* [Use of web-quests in the educational process]. Retrieved from http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/32834 (in Ukrainian)

Koval, T. P., & Forsyuk, T. R. (2018). *Orhanizatsiia ta provedennia kvestu v navchalnomu zakladi* [Organization and holding of a quest at a school]. Rivne. (in Ukrainian)

Kravchuk, S. L. (2019). Do problemy doslidzhennia sokhialnoi kompetentnosti yak umovy partnerskoi vzaiemodii uchasnkyiv protsesu reformuvannia [To The Problem of Social Competence Research as Conditions of Partner Interaction Participants of The Reform Process]. *Visnyk Kyivskoho instytutu biznesu ta tekhnolohii*, 3 (42), 102–107. doi: 10.37203/kibit.2019.42.16 (in Ukrainian)

Kravchuk, S. L. (2019). Sotsialnyi intelekt yak umova partnerskoi vzaiemodii u osib yunatskoho viku yak uchashnykiv protsesu reformuvannia. *Visnyk Kyivskoho instytutu biznesu ta tekhnologii*, 1 (39), 61–66. (in Ukrainian)

Mishahina, O. D. (2013). *Vykorystannia kvestu yak zasobu aktyvizatsii navchalnoi diialnosti uchniv* [Use of the quest as a means of activating students' learning activities]. Retrieved from https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/34730/print/. (in Ukrainian)

MON Ukrainy (2016). *Nova ukrainska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly* [New Ukrainian School: Conceptual Principles of High School Reform]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (in Ukrainian)

ISPP NAPN Ukrainy (2019). *Polozhennia pro provedennia Vseukrainskoho konkursu-kvestu «Reforma – shliakh do shkoly moiei mrii»* [Regulations on holding the All-Ukrainian contest-quest «Reform - the way to the school of my dream»]. Retrieved from <http://ispp.org.ua/2019/09/30/polozhennya-pro-provedennya-vseukra%20nskogo-konkursu-kvestu-reforma-shlyax-do-shkoli-moye%20mrii/> (in Ukrainian)

Slyusarevskyy, M. M., Humenyuk, O. I., Dvornyk, M. S., & Chernysh, L. P. (2019). *Sotsialna sytuatsiia v Ukraini: osoblyvosti vidobrazhennia transformatsiinykh protsesiv u hromadskii dumtsi (2016–2018). Dovidnyk* [The Social Situation in Ukraine: Features of Reflection of Transformation Processes in Public Opinion (2016–2018). Directory]. Kyiv: Talkom. (in Ukrainian)

Sokol, I. M. (2014). Kvest: metod chy tekhnolohiia? [Quest: Method or Technology?]. *Kompiuter u shkoli ta simi*, 2, 28–31.